

پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های فرزند‌پروری ادراک‌شده و هوش معنوی

سمانه دخانچی

دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران
smanhdkhanchy@gmail.com

هدا لاجوردی

دانشیار گروه روانشناسی، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران (نویسنده مسئول)

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۰۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۲۷

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی دانش‌آموزان بر اساس سبک‌های فرزند‌پروری ادراک‌شده و هوش معنوی بود. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه‌ی آماری شامل تمامی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم ناحیه ۳ استان قم (۹۹۳۴) بود که در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ مشغول به تحصیل بودند. نمونه آماری شامل ۳۷۲ نفر از اعضای جامعه آماری مذکور بود که جهت تعیین آن، از جدول کرجسی و مورگان بهره گرفته شد که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای به کار گرفته‌شده شامل پرسشنامه استاندارد مسئولیت‌پذیری شخصی برای نوجوانان مرگلر و شیلد (۲۰۱۶)، مقیاس فرزند‌پروری ادراک‌شده گرولینک و همکاران (۱۹۹۷) و پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) بودند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۰ و آزمون رگرسیون چندگانه به روش هم‌زمان و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتیجه حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که حدود ۱۸/۹ درصد واریانس مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان توسط سبک‌های فرزند‌پروری ادراک‌شده و زیرمقیاس‌های هوش معنوی پیش‌بینی می‌شود. همچنین نتایج نشان داد که درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر رابطه مثبت و معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارند. تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی و آگاهی متعالی رابطه مثبت و معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارند. بسط حالت هوشیاری رابطه معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان ندارد.

واژه‌های کلیدی: مسئولیت‌پذیری، سبک‌های فرزند‌پروری، هوش معنوی، حمایت، خودمختاری.

۱- مقدمه

انسان به واسطه اجتماعی بودن یاد می‌گیرد که چگونه در جمع زندگی کند و در عین حال نیازهای خود را نیز تأمین کند. در جریان این یادگیری وی به این نکته پی خواهد برد که در جستجوی نیل به اهداف فردی در اجتماع، نمی‌توان دیگران و انتظارات آن‌ها را نادیده بگیرد (شمالی احمدآبادی، پورجانب الهی، عزیزی و دادور، ۱۳۹۸، ص ۱)، (جامعی، ۱۳۹۹، ص ۱۶۲). این موضوع چیزی است که پایه مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر آن قرار دارد. مفاهیمی چون مسئولیت‌پذیری، دیگر خواهی و نوع دوستی اهمیت حضور دیگری در جامعه را گوشزد می‌کنند و در راستای تقویت وجدان فردی و جمعی عمل می‌کنند (نوعی، معتمدی، اسکندری، فرخی و پشت‌بندی، ۱۳۹۸، ص ۲۴۸). مسئولیت‌ت عهد به انجام برخی از وظایف تعیین شده است (گاناوان^۱ و همکاران، ۲۰۲۱، ص ۱۱۶۴)، (خادم، علی زاده و پورعسکری، ۱۳۹۷، ص ۱)، (فاطمی، ۱۳۹۹، ص ۱۲۹) و مسئولیت‌پذیری یک ویژگی شخصیتی است که معمولاً به صورت یک نگرش در ساختار روانی و رفتاری فرد شکل می‌گیرد و موجب تمایل به نظم، پیشرفت‌گرایی، پافشاری و قابل اطمینان بودن و پیروی از قوانین و اصول اخلاقی می‌شود. در واقع افراد مسئولیت‌پذیر به دلیل وجود ویژگی‌هایی مانند توانایی کنترل تکانه و تمایلات، به‌کارگیری طرح و برنامه در رفتار خود برای رسیدن به اهداف، دقیق و محتاط بودن، انعطاف‌پذیری، وقت‌شناسی و قابلیت اعتماد، کمتر درگیر رفتارهای پرخطر می‌شوند (عبداللهی و قدسی، ۱۳۹۷، ص ۳۵۹)، (باس و پال^۲، ۲۰۲۰، ص ۱۲۴۹) موضوع مسئولیت‌پذیری شخصی^۳ به‌ویژه در دوران نوجوانی اهمیت بیشتری می‌یابد به این دلیل که در دوره‌ی نوجوانی افراد تمایل بیشتری به استقلال پیدا می‌کنند و تصمیماتی در زمینه‌های مختلف تحصیلی، شغلی و روابط با دوستان و اطرافیان اتخاذ می‌کنند که احتمالاً پیامدهای درازمدتی به همراه دارد (مذبوحی و سعادت‌ی شامیر، ۱۳۹۷، ص ۱۲۷)، (جامعی، ۱۳۹۹، ص ۱)، (کاربونرو، مارتین-آنتون، اوترو و مونسالوو^۴، ۲۰۱۷، ص ۲) هرچقدر نوجوانان مسئولیت‌پذیری شخصی بیشتری داشته باشند انتخاب‌ها و تصمیمات پخته‌تری نیز خواهند داشت (جوکار، فولادچنگ، انجم شعاع و کرهانی، ۱۳۹۸، ص ۱۶۲). یکی از عوامل اصلی که می‌تواند به انتخاب‌های نوجوانان پختگی ببخشد، میزان مسئولیت آن‌ها در کارهای شخصی و اجتماعی است. تنها با آگاهی از دلایل انتخاب انجام‌شده و اراده

برای پذیرش مسئولیت این انتخاب است که افراد می‌توانند به دنبال تغییر شرایط، دیدگاه‌ها و نتایج حاصل از آن‌ها باشند و گرنه کوشش برای تغییر بی‌معنا بوده، احساس بی‌قدرتی و انفعال فرد را از انجام اصلاح در زندگی خود بازخواهد داشت (مرادی و پرن‌دین، ۱۳۹۹، ص ۶۳). رشد مسئولیت‌پذیری در نوجوانان همواره یکی از اهداف مهم تعلیم و تربیت بوده است. مسئولیت‌پذیری نه‌تنها در جامعه‌پذیری و سازگاری فرد با اجتماع و همسالان نقش دارد بلکه بسیاری از عملکردهای نوجوان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هرگونه پیشرفت در امور تحصیلی و یا تکالیف روزانه مستلزم آن است که نوجوان در قبال تکالیف مدرسه و وظایف محوله رفتاری مسئولانه داشته باشد. به همین دلیل، پژوهشگران از حیثه‌های گوناگون به موضوع مسئولیت‌پذیری شخصی علاقه‌مند شده‌اند (هولدورف و گرینوالد^۵، ۲۰۱۸، ص ۱۱۵). موضوع مسئولیت‌پذیری شخصی به‌ویژه در دوران نوجوانی اهمیت بیشتری می‌یابد به این دلیل که در دوره‌ی نوجوانی افراد تمایل بیشتری به استقلال پیدا می‌کنند و تصمیماتی در زمینه‌های مختلف تحصیلی، شغلی و روابط با دوستان و اطرافیان اتخاذ می‌کنند که احتمالاً پیامدهای درازمدتی به همراه دارد (جوکار، فولادچنگ، انجم شعاع و کرهانی، ۱۳۹۸، ص ۱۶۲). نظر به اهمیت این سازه تلاش‌هایی جهت عوامل مؤثر بر آن در نوجوانی انجام‌شده است که در همین راستا دختران نسبت به پسران مسئولیت بیشتری دارند (امینی و حیدری، ۲۰۲۰، ص ۱) و رابطه مثبت بین سبک‌های فرزند پروری والدین^۶ و مسئولیت‌پذیری نوجوان وجود دارد و همچنین بین هوش معنوی^۷، مسئولیت‌پذیری (رستگار شه‌بندی، ۱۳۹۷، ص ۷۹) و شادکامی (فاطمی، ۱۳۹۹، ص ۱۲۹). رابطه وجود دارد؛ بنابراین شاید بتوان از عوامل مؤثر بر مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوان، به سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده اشاره نمود. سبک‌های فرزند پروری الگوهای استاندارد تربیت فرزند هستند که با آداب و پاسخ‌های معین والدین به رفتارهای فرزندان مشخص می‌شود (قلمی و سهرابی، ۱۳۹۸، ص ۱۰۷). بنا بر نظر بامریند^۸ سبک‌های فرزند پروری در دو بعد پذیرش/ پاسخگویی و کنترل/ انتظارات با یکدیگر تفاوت دارند. پاسخگویی والدین اشاره به میزان مراقبت والدین، روابط گرم و پاسخگویی به نیازهای روانی و عاطفی فرزندان به همراه تقویت مثبت دارد؛ انتظارات والدین نیز به کنترل رفتاری بر اقدامات فرزند و استفاده از اقتدار و شیوه‌های انضباطی اشاره دارد (گراسیم، براناریو و آلیم^۹، ۲۰۱۷، ص ۱۰۱۳). سبک‌های

6. Parenting style

7. Spiritual Intelligence

8. Baumrind

9. Gherasim, Brumariu & Alim

1. Gunawan

2. Bose & Pal

3. Personal responsibility

4. Carbonero, Martín-Antón, Otero & Monsalvo

5. Holdorf & Greenwald

پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارند؟ در راستای مؤلفه‌های پژوهشی پژوهش‌هایی صورت گرفته است که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود جامعی (۱۳۹۹، ص ۱۶۲) در پژوهشی به بررسی رابطه شیوه‌های فرزند پروری والدین و مسئولیت‌پذیری نوجوان پرداختند. روش تحقیق توصیفی و جامعه آماری آن دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر بندرعباس بود. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی ۱۵۹ نفر از جامعه آماری فوق انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه شیوه‌های فرزند پروری و مسئولیت‌پذیری استفاده شد. در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی داده‌ها با نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که بین شیوه‌های فرزند پروری و مسئولیت‌پذیری نوجوان رابطه معنادار وجود دارد. به طوری که ۲۱ درصد واریانس مسئولیت‌پذیری نوجوانان به وسیله سبک‌های فرزند پروری والدین تبیین می‌شود. جوکار و همکاران (۱۳۹۹، ص ۴۱۱) در پژوهشی نشان دادند که بعد مهار شناختی و پاسخگویی مسئولیت‌پذیری توسط توجه مشروط والدین به طور مثبت، توسط مهار پیشرفت محور والدین به طور منفی و بعد مهار رفتاری هیجانی مسئولیت‌پذیری نیز به طور منفی توسط اتکا به والدین پیش‌بینی می‌شود. افزون بر آن، این نتایج نشان داد که مهار پیشرفت محور والدین به صورت منفی پیش‌بینی کننده سرزندگی تحصیلی است. در مورد نقش تعدیل گری جنس، یافته‌ها نشان داد که در دختران اتکا به والدین پیش‌بین منفی هر دو مؤلفه مسئولیت‌پذیری شخصی است، اما در پسران توجه مشروط والدین پیش‌بین مثبت مهار شناختی و پاسخگویی است. سرزندگی نیز در دختران توسط مهار پیشرفت محور به صورت منفی و در پسران توسط توجه مشروط والدین به صورت مثبت و توسط اتکا به والدین به صورت منفی پیش‌بینی می‌شود. پژوهش فاطمی (۱۳۹۹، ص ۱۲۹) بیانگر این بود که هوش معنوی می‌تواند پیش‌بینی کننده مثبت و معنادار شادکامی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه باشد و ۸ درصد از واریانس آن را پیش‌بینی کند. همچنین نتایج نشان داد که مسئولیت‌پذیری می‌تواند پیش‌بینی کننده مثبت و معنادار شادکامی دانش‌آموزان باشد و ۱۸ درصد از واریانس آن را پیش‌بینی کند. بر اساس نتایج به دست آمده مسئولیت‌پذیری در مقایسه با هوش معنوی پیش‌بینی کننده قوی‌تر شادکامی دانش‌آموزان است. شمالی احمدآبادی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر شیوه‌های تربیتی والدین در تربیت فرزندان بر مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد بین سبک فرزند پروری

فرزند پروری موجب ایجاد فضای تعاملی گسترده می‌شود؛ فضایی که در آن فعالیت پیچیده والدین شامل روش‌ها و رفتارهای ویژه، جداگانه یا در تعامل با یکدیگر بر رشد و تحول کودک تأثیر می‌گذارد (یکتاپرست، اسعدی و رحیمی، ۱۳۹۹، ص ۵۶) و در این زمینه اکثر محققان اتفاق نظر دارند که نقش والدین در رشد نوجوانان نقش اساسی دارد. به طور خاص، روابط والدین و نوجوان ارتباط نزدیکی با نتایج بزرگسالان و جوانان، مانند بزهکاری، خودمختاری و نتایج آموزشی دارد (برنینگ، سوننز، پتگم و وانستینکیست^۱، ۲۰۱۵، ص ۵۶۱)، (کینگ، بوید و پراگ^۲، ۲۰۱۸، ص ۲۰۰۷). یک رابطه نزدیک، عملکردی و ایمن والدین و نوجوان ممکن است با ارتقاء مهارت‌های خودمختاری، رشد نوجوانان را تسریع کند. بر این اساس، روابط حمایت‌کننده، فعال و پرورش‌دهنده والدین و نوجوان ممکن است استقلال وی و پذیرش مسئولیت را تسهیل کند (گیلسپی^۳، ۲۰۲۰، ص ۹۹۷). همچنین از دیگر عوامل مؤثر بر مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوان می‌توان به هوش معنوی اشاره نمود. اهمیت معنویت و رشد معنوی انسان در چند دهه گذشته به صورتی روزافزون توجه روانشناسان و متخصصان بهداشت روانی به ویژه حوزه روانشناسی سلامت را به خود جلب کرده است (آدینه سالاروند و رضایی جمالویی، ۱۳۹۹، ص ۲۸). هوش معنوی توانایی عمل همراه با آگاهی در عین حفظ سلامت و آرامش درونی و بیرونی (بردباری)، صرف‌نظر از شرایط است (سیچنگ، شاه، جمالا، آکیل، احمد و گال^۴، ۲۰۱۷، ص ۷۹). همچنین به نظر می‌رسد که عوامل معنوی همانند هوش معنوی در سطوح پیشرفت تحصیلی تأثیرگذار است (دوی، راجش و دوی^۵، ۲۰۱۷، ص ۸۲۹). هوش معنوی لازمه سازگاری بهتر با محیط در ابعاد خانوادگی، شغلی و تحصیلی است (نصرتی، رحیمی نژاد و قیومی، ۲۰۱۸، ص ۱۵)، افرادی که از هوش معنوی بالاتری برخوردارند تحمل آنان در مقابل فشارهای زندگی بیشتر است. اگرچه همه صاحب‌نظران در مورد نقش خانواده در پرورش مسئولیت‌پذیری فرزندان، اتفاق نظر دارند و خانواده را به عنوان اولین نهاد غیررسمی، پیش از نقش مدرسه در آموزش و پرورش فرزندان مؤثر می‌دانند، ولی کمبود مسئولیت‌پذیری شخصی در جوامع، منجر به دردهای اجتماعی شده است (مرگلر و شیلد^۶، ۲۰۱۶، ص ۵۰) و در همین راستا پژوهش حاضر نیز باهدف شناسایی عوامل مؤثر بر مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان به بررسی نقش عواملی مانند سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده و هوش معنوی پرداخته و درصدد پاسخ به این سؤال اصلی است که آیا سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده و هوش معنوی توان

^۴ . Cisheng, Shah, Jamala, Aqeel, Ahmed & Gul

^۵ . Devi, Rajesh & Devi

^۶ . Mergler & Shield

^۱ . Brenning, Soenens, Petegem & Vansteenkiste

^۲ . King, Boyd & Prag

^۳ . Gillespie

تاب‌آوری پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که گرچه مسئولیت خانواده و حمایت خانواده درک شده تأثیر اصلی قابل توجهی دارد، اما اثر متقابل آن‌ها ناچیز است. امینی و همکاران (۲۰۲۰، ص ۱) دریافتند که فعالیت‌های خارج از خانه پسران بیش از دختران بود، اما از نظر فعالیت‌های داخل منزل تفاوت معنی‌داری بین دختران و پسران وجود نداشت. علاوه بر این، مشخص شد که دختران نسبت به پسران مسئولیت بیشتری دارند و گرایش به اعتیاد در پسران بیشتر است. در این تحقیق مسئولیت اجتماعی و گرایش به اعتیاد رابطه منفی معناداری داشتند. علاوه بر این، تحصیلات والدین، احساس تعلق و احساس امنیت در گرایش به اعتیاد تأثیر داشت. کاربونرو و همکاران (۲۰۱۷، ص ۱) در پژوهشی تحت عنوان «برنامه ارتقا مسئولیت شخصی و اجتماعی در کلاس دوم متوسطه» دریافتند که دانش‌آموزان گروه آزمایش عملکرد به‌مراتب بهتری نسبت به گروه کنترل داشتند. بعلاوه، به نظر می‌رسد موضوع مسئولیت اجتماعی مربوط به تعهد، خود انضباطی و پشتکار است. با توجه به جنسیت، به نظر می‌رسد مردان در فاکتور خوش‌اخلاقی، صمیمی و مرتب امتیاز بیشتری کسب می‌کنند. سرانجام، یک رابطه مثبت بین نگرش مسئولیت اجتماعی و فرزند‌پروری با سبک ارتباطی باز شناسایی شده است. اوری، مانسینی و فروگری^۱ (۲۰۱۵، ص ۳۰۵۸) در پژوهشی به رابطه عملکرد خانواده، نظارت بر والدین و مسئولیت‌پذیری نوجوانان در دوره بلوغ میانه و اواخر پرداختند. نتایج نشان داد که نظارت والدین تأثیر مثبت عملکرد خانواده سالم را بر مسئولیت نوجوان تقویت می‌کند و تأثیر منفی عملکرد خانواده مشکل‌ساز را ایجاد می‌کند. برخلاف پیش‌بینی‌ها، سن نوجوانی قدرت روابط مشاهده‌شده را تعدیل نمی‌کند. گاستلو، گاستلو و بریگز^۲ (۲۰۱۴، ص ۱) در پژوهشی تحت عنوان «اندازه‌گیری سبک و قدرت فرزند‌پروری در دانشجویان و والدین آن‌ها» دریافتند که شیوه‌های فرزند‌پروری مقتدرانه (ترکیبی از کنترل و محبت بالا) بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی پسران و دختران تأثیرگذار است. همچنین در این پژوهش دریافتند که شیوه فرزند‌پروری سهل‌گیرانه (کنترل کم و محبت بالا) با شایستگی کمتر در پسران و ابراز وجود کمتر در دختران همراه بود و نهایتاً خانواده غفلت‌گرا با سطوح وسیعی از اختلال عملکرد در دختران و پسران ارتباط داشت. لنزی، وینو، سانتینلو، ناتینو و ویگت^۳ (۲۰۱۴، ص ۲۵۱) در پژوهشی تحت عنوان «نقشی که خانواده در شکل‌گیری مسئولیت مدنی نوجوانان در اوایل و میانه بازی می‌کنند» دریافتند

مقتدرانه و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین سبک فرزند‌پروری سهل‌گیرانه و سلطه‌گرانه با مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد. رستگار شه‌بندی (۱۳۹۷، ص ۷۹) در پژوهشی به بررسی پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری بر اساس هوش معنوی با در نظر گرفتن نقش میانجی تاب‌آوری در دانشجویان شهر تهران در سال ۱۳۹۷ پرداخت. یافته‌ها نشان دادند که الگوی پیشنهادی از برازش خوبی با داده‌ها برخوردار بود؛ همچنین همه فرضیه‌ها مورد تأیید قرار گرفتند. آن‌گونه که نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد، هوش معنوی با نقش میانجی تاب‌آوری می‌تواند تأثیر چشم‌گیری بر مسئولیت‌پذیری دانشجویان داشته باشد. خادم و همکاران (۱۳۹۷، ص ۱) که سبک فرزند‌پروری مقتدر رابطه‌ی مثبت و معناداری با مسئولیت‌پذیری اجتماعی دانش‌آموزان دارد. همچنین میان سبک استبدادی و سبک آسان‌گیر و مسئولیت‌پذیری اجتماعی دانش‌آموزان به‌طور کلی رابطه‌ی معناداری به چشم نمی‌خورد. مذبوحی و همکاران (۱۳۹۷، ص ۱۲۷) در پژوهشی به پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه دوم بر اساس خودکار آمدی و هوش معنوی منطقه ۵ آموزش و پرورش شهر تهران پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین همبستگی بین خودکار آمدی و هوش معنوی با مسئولیت‌پذیری معنادار بود همچنین بین نمره کلی هوش معنوی و تمامی خرده‌مقیاس‌های آن (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هوشیاری) با نمره مسئولیت‌پذیری همبستگی معنادار یافت شد. دودمان (۱۳۹۷، ص ۵۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر شیوه‌های فرزند‌پروری بر مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهرستان مهر پرداخت. نتایج رگرسیون چندگانه به شیوه هم‌زمان نشان داد از بین سه شیوه فرزند‌پروری؛ شیوه‌های اقتدار منطقی و استبدادی والدین قادر به پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری فرزندان است و شیوه آزاد‌گذاری والدین در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری فرزندان، قدرت پیش‌بینی‌کنندگی بسیار کمی دارد. شمالی‌احمد ابا دیو همکاران (۱۳۹۶، ص ۱) در پژوهشی به بررسی رابطه بین سبک‌های فرزند‌پروری با مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان در دوره اول متوسطه مدارس شهرستان اردکان است. نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش، بین سبک‌های فرزند‌پروری و مؤلفه‌های آن با مسئولیت‌پذیری رابطه معنی‌دار وجود دارد. باس و همکاران (۲۰۲۰، ص ۱۲۴۹) در پژوهشی به تأثیر جمعیت‌شناسی نوجوانان، مسئولیت‌پذیری خانواده و حمایت خانواده ادراک‌شده بر

³ . Lenzi, Vieno, Santinello, Nation & Voight

¹ . Everri, Mancini & Fruggeri

² . Guastello, Guastello & Briggs

که تشویق فعالیت‌های اجتماعی نوجوانان با مسئولیت‌پذیری اجتماعی آنان ارتباط مثبت دارد.

روش پژوهش

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه‌ی آماری شامل تمامی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم ناحیه ۳ استان قم (۹۹۳۴) بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ مشغول به تحصیل بودند. نمونه آماری شامل ۳۷۲ نفر از اعضای جامعه آماری مذکور بود که جهت تعیین آن، از جدول کرجسی و مورگان بهره گرفته شد که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای به کار گرفته‌شده شامل پرسشنامه استاندارد مسئولیت‌پذیری شخصی برای نوجوانان مرگلر و شیلد (۲۰۱۶)، مقیاس فرزند پروری ادراک‌شده گرولینک و همکاران (۱۹۹۷) و پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) بودند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۰ و آزمون رگرسیون چندگانه به روش هم‌زمان و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌های پژوهشی

برای آزمون این فرضیه از مدل رگرسیونی استفاده شده است که با این روش می‌توان پیش‌بینی دقیق‌تری داشته باشیم. **فرضیه اصلی:** سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده و هوش معنوی توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارند.

جهت بررسی فرضیه فوق از روش رگرسیون چندگانه به روش هم‌زمان بهره گرفتیم. همان‌طور که در جدول فوق مشاهده

می‌شود، آماره دوربین واتسون ۲/۰۷۸ به‌دست‌آمده است. چون مقدار آن به ۲ نزدیک هست، لذا مشکل خودهمبستگی وجود ندارد. همچنین طبق مفروضه‌های هم خطی چندگانه از طریق آماره تلورانس و VIF (تورم واریانس) بررسی شد. نتایج نشان داد که هم خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین وجود ندارد (اگر مقادیر تلورانس و VIF به عدد یک نزدیک باشد، نشان‌دهنده‌ی عدم وجود هم خطی هست). در تحلیل رگرسیون، سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده (درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر) و زیرمقیاس‌های هوش معنوی (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هوشیاری) با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارای همبستگی چندگانه می‌باشند که مقدار ضریب همبستگی برابر با ۰/۴۳۵ است. با توجه به مقدار مجذور ضریب همبستگی (۰/۱۸۹) حدود ۱۸/۹ درصد واریانس مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان توسط سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده (درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر) و زیرمقیاس‌های هوش معنوی (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هوشیاری) پیش‌بینی می‌شود. طبق جدول ۲، تحلیل واریانس، اعتبار رگرسیون چندگانه را در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی ($F= ۸/۴۲۷$ و $p<۰/۰۵$) تأیید می‌کند.

جدول ۱: خلاصه مدل رگرسیون چندگانه سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده و زیرمقیاس‌های هوش معنوی در پیش‌بینی

مسئولیت‌پذیری شخصی

شاخص‌های آماری متغیرهای واردشده	ضریب همبستگی چندگانه	مجذور ضریب همبستگی	ضریب همبستگی اصلاح‌شده	دوربین واتسون
سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده	۰/۴۳۵	۰/۱۸۹	۰/۱۶۷	۲/۰۷۸
زیرمقیاس‌های هوش معنوی				

جدول ۲: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده و زیرمقیاس‌های هوش معنوی در پیش‌بینی

مسئولیت‌پذیری شخصی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F آماره	سطح معناداری
رگرسیون	۸۰۰/۰۴۵	۱۰	۸۰/۰۰۴	۸/۴۲۷	۰/۰۰۱
باقیمانده	۳۴۲۷/۰۸۴	۳۶۱	۹/۴۹۳	-	-
کل	۴۲۲۷/۱۲۹	۳۷۱	-	-	-

جدول ۳، ضرایب رگرسیون سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده و زیرمقیاس‌های هوش معنوی در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی

مفروضه‌های هم خطی		سطح معناداری	t	ضرایب استاندارد	ضرایب غیراستاندارد		شاخص‌های آماری
VIF	تلورانس				خطای معیار	ضریب رگرسیونی	
-	-	۰/۰۲۰	۲/۳۲۷	-	۴/۴۲۰	۱۰/۲۸۶	مقدار ثابت
۱/۰۵۴	۰/۹۴۹	۰/۰۰۱	۴/۴۶۶	۰/۲۱۷	۰/۰۵۴	۰/۲۳۹	درگیری مادر
۱/۰۱۷	۰/۹۸۴	۰/۰۱۱	۲/۵۶۹	۰/۱۲۳	۰/۰۳۱	۰/۰۷۹	حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر
۱/۰۲۵	۰/۹۷۵	۰/۰۰۱	۳/۷۸۷	۰/۱۸۲	۰/۰۵۱	۰/۱۹۴	گرمی مادر
۱/۰۳۰	۰/۹۷۱	۰/۰۲۰	۲/۳۳۲	۰/۱۱۲	۰/۰۵۰	۰/۱۱۷	درگیری پدر
۱/۰۱۵	۰/۹۸۵	۰/۰۰۲	۳/۱۹۴	۰/۱۵۳	۰/۰۴۸	۰/۱۵۳	حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر
۱/۰۴۲	۰/۹۶۰	۰/۰۱۲	۲/۵۱۷	۰/۱۲۲	۰/۰۵۵	۰/۱۳۹	گرمی پدر
۱/۰۳۴	۰/۹۶۷	۰/۰۰۱	۳/۴۲۹	۰/۱۶۵	۰/۰۴۹	۰/۱۶۸	تفکر وجودی انتقادی
۱/۰۲۳	۰/۹۷۷	۰/۰۱۹	۲/۳۶۴	۰/۱۱۳	۰/۰۷۱	۰/۱۶۹	تولید معنای شخصی
۱/۰۳۱	۰/۹۷۰	۰/۰۰۸	۲/۶۵۰	۰/۱۲۸	۰/۰۵۴	۰/۱۴۴	آگاهی متعالی
۱/۰۲۳	۰/۹۷۷	۰/۱۵۴	۱/۴۲۸	۰/۰۶۸	۰/۰۶۷	۰/۰۹۶	بسط حالت هوشیاری

۳ = گرمی مادر

۶ = گرمی پدر

۹ = آگاهی متعالی

طبق معادله رگرسیون، به ازای هر واحد که به درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر افزوده می‌شود به ترتیب به میزان (۰/۱۳۹، ۰/۰۷۹، ۰/۱۹۴، ۰/۱۱۷، ۰/۱۵۳ و ۰/۱۳۹) مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان افزایش می‌یابد. به ازای هر واحد که به تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی و آگاهی متعالی افزوده می‌شود به ترتیب به میزان (۰/۱۶۸، ۰/۱۶۹ و ۰/۱۴۴) مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان افزایش می‌یابد. از بین متغیرهای پژوهش، درگیری مادر (β=۰/۲۱۷) در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان در رتبه اول، گرمی مادر (β=۰/۱۸۲) در رتبه دوم قرار دارد؛ بنابراین فرضیه فوق پذیرفته می‌شود و نتیجه گرفته می‌شود که سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده (درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر) و هوش معنوی (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی و آگاهی متعالی) توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارند.

طبق جدول ۳، درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر با ضریب رگرسیونی به ترتیب برابر با (۰/۲۳۹، ۰/۰۷۹، ۰/۱۹۴، ۰/۱۱۷، ۰/۱۵۳ و ۰/۱۳۹) رابطه مثبت و معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارند (p<۰/۰۵). تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی و آگاهی متعالی با ضریب رگرسیونی به ترتیب برابر با (۰/۱۶۸، ۰/۱۶۹ و ۰/۱۴۴) رابطه مثبت و معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارند (p<۰/۰۵). بسط حالت هوشیاری رابطه معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان ندارد (p>۰/۰۵). معادله رگرسیون برای پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان به شرح زیر است:

$$Y = 10/286 + 0/239(X1) + 0/079(x2) + 0/194(X3) + 0/117(x4) + 0/153(X5) + 0/139(X6) + 0/168(X7) + 0/169(x8) + 0/144(X9)$$

Y = مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان

x1 = درگیری مادر

x4 = درگیری پدر

x7 = تفکر وجودی انتقادی

x2 = حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر

x5 = حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر

x8 = تولید معنای شخصی

فرضیه‌های فرعی:

۱- سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارند.

برای آزمون این فرضیه از مدل رگرسیونی استفاده شده است که با این روش می‌توان پیش‌بینی دقیق‌تری داشته باشیم.

جهت بررسی فرضیه فوق از روش رگرسیون چندگانه به روش هم‌زمان بهره گرفتیم. همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، آماره دوربین واتسون ۲/۰۴۴ به دست آمده است. چون مقدار آن به ۲ نزدیک هست، لذا مشکل خودهمبستگی وجود ندارد. همچنین طبق مفروضه‌های هم خطی چندگانه از طریق آماره تلورانس و VIF (تورم واریانس) بررسی شد. نتایج نشان داد که هم خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین وجود ندارد.

در تحلیل رگرسیون، سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده (درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر) با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارای همبستگی چندگانه می‌باشند که مقدار ضریب همبستگی با ۰/۳۵۹ است. با توجه به مقدار مجذور ضریب همبستگی (۰/۱۲۹) حدود ۱۲/۹ درصد واریانس مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان توسط سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده (درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر) پیش‌بینی می‌شود. طبق جدول ۵، تحلیل واریانس، اعتبار رگرسیون چندگانه را در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی ($F= ۸/۹۷۲$ و $p < ۰/۰۵$) تأیید می‌کند.

جدول ۴، خلاصه مدل رگرسیون چندگانه سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی

شاخص‌های آماری متغیرهای واردشده	ضریب همبستگی چندگانه	مجذور ضریب همبستگی	ضریب همبستگی اصلاح‌شده	دوربین واتسون
سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده	۰/۳۵۹	۰/۱۲۹	۰/۱۱۴	۲/۰۴۴

جدول ۵، نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F آماره	سطح معناداری
رگرسیون	۵۴۳/۳۰۳	۶	۹۰/۵۵۱	۸/۹۷۲	۰/۰۰۱
باقیمانده	۳۶۸۳/۸۲۶	۳۶۵	۱۰/۰۹۳	-	-
کل	۴۲۲۷/۱۲۹	۳۷۱	-	-	-

جدول ۶، ضرایب رگرسیون سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی

شاخص‌های آماری متغیر		ضرایب غیراستاندارد		ضرایب استاندارد	t	سطح معناداری	مفروضه‌های هم خطی		
مقدار ثابت	درگیری مادر	حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر	گرمی مادر				درگیری پدر	حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر	گرمی پدر
۲۱/۰۹۲	۰/۲۲۴	۰/۰۳۲	۰/۰۷۳	۰/۱۱۴	۰/۱۱۴	۰/۰۰۱	-	-	-
۰/۰۵۵	۰/۰۵۳	۰/۰۳۲	۰/۰۵۳	۰/۱۱۴	۰/۱۱۴	۰/۰۰۱	۱/۰۳۴	۰/۹۶۷	۰/۰۰۱
۰/۰۵۲	۰/۰۵۳	۰/۰۳۲	۰/۰۷۳	۰/۱۱۴	۰/۱۱۴	۰/۰۰۱	۱/۰۱۲	۰/۹۸۹	۰/۰۲۱
۰/۰۴۹	۰/۰۵۳	۰/۰۳۲	۰/۰۷۳	۰/۱۱۴	۰/۱۱۴	۰/۰۰۱	۱/۰۱۶	۰/۹۸۴	۰/۰۰۱
۰/۰۵۷	۰/۰۵۳	۰/۰۳۲	۰/۰۷۳	۰/۱۱۴	۰/۱۱۴	۰/۰۰۱	۱/۰۱۷	۰/۹۸۳	۰/۰۱۸
۰/۰۵۷	۰/۰۵۳	۰/۰۳۲	۰/۰۷۳	۰/۱۱۴	۰/۱۱۴	۰/۰۰۱	۱/۰۰۸	۰/۹۹۲	۰/۰۰۱
۰/۰۵۷	۰/۰۵۳	۰/۰۳۲	۰/۰۷۳	۰/۱۱۴	۰/۱۱۴	۰/۰۰۱	۱/۰۲۹	۰/۹۷۱	۰/۰۴۶

خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر) توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارند.

۲- هوش معنوی توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارد.

برای آزمون این فرضیه از مدل رگرسیونی استفاده شده است که با این روش می‌توان پیش‌بینی دقیق‌تری داشته باشیم.

جهت بررسی فرضیه فوق از روش رگرسیون چندگانه به روش هم‌زمان بهره گرفتیم. همان‌طور که در جدول (۴-۱۴) مشاهده می‌شود، آماره دوربین واتسون ۱/۹۷۷ به دست آمده است. چون مقدار آن به ۲ نزدیک هست، لذا مشکل خودهمبستگی وجود ندارد. همچنین طبق جدول (۴-۱۶) مفروضه‌های هم خطی چندگانه از طریق آماره تلورانس و VIF (تورم واریانس) بررسی شد. نتایج نشان داد که هم خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین وجود ندارد. در تحلیل رگرسیون، زیرمقیاس‌های هوش معنوی (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هوشیاری) با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارای همبستگی چندگانه می‌باشند که مقدار ضریب همبستگی برابر با ۰/۲۲۱ است. با توجه به مقدار مجذور ضریب همبستگی (۰/۴۹) حدود ۴/۹ درصد واریانس مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان توسط زیرمقیاس‌های هوش معنوی (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هوشیاری) پیش‌بینی می‌شود که درصد ضعیفی هست.

طبق جدول ۸، تحلیل واریانس، اعتبار رگرسیون چندگانه را در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی ($F= ۸/۴۲۷$ و $p<۰/۰۵$) تأیید می‌کند.

طبق جدول ۶، درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر با ضریب رگرسیونی به ترتیب برابر با (۰/۲۲۴، ۰/۰۷۳، ۰/۱۸۴، ۰/۱۲۲، ۰/۱۶۰ و ۰/۱۱۳) رابطه مثبت و معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارند ($p<۰/۰۵$). معادله رگرسیون برای پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان به شرح زیر است:

$$Y = ۲۱/۰۹۲ + ۰/۲۲۴(X1) + ۰/۰۷۳(x2) + ۰/۱۸۴(X3) + ۰/۱۲۲(x4) + ۰/۱۶۰(X5) + ۰/۱۱۳(X6)$$

Y = مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان

$x1$ = درگیری مادر

$x2$ = حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر

$x3$ = گرمی مادر

$x4$ = درگیری پدر

$x5$ = حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر

$x6$ = گرمی پدر

طبق معادله رگرسیون، به ازای هر واحد که به درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر افزوده می‌شود به ترتیب به میزان (۰/۲۲۴، ۰/۰۷۳، ۰/۱۸۴، ۰/۱۲۲، ۰/۱۶۰ و ۰/۱۱۳) مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان افزایش می‌یابد. از بین متغیرهای پژوهش، درگیری مادر ($\beta=۰/۲۰۴$) در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان در رتبه اول و گرمی مادر ($\beta=۰/۱۷۲$) در رتبه دوم قرار دارد؛ بنابراین فرضیه فوق پذیرفته می‌شود و نتیجه گرفته می‌شود که سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده (درگیری مادر، حمایت از

جدول ۷، خلاصه مدل رگرسیون چندگانه زیرمقیاس‌های هوش معنوی در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی

شاخص‌های آماری متغیرهای وارد شده	ضریب همبستگی چندگانه	مجذور ضریب همبستگی	ضریب همبستگی اصلاح شده	دوربین واتسون
زیرمقیاس‌های هوش معنوی	۰/۲۲۱	۰/۴۹	۰/۳۸	۱/۹۷۷

جدول ۸، نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه زیرمقیاس‌های هوش معنوی در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F آماره	سطح معناداری
رگرسیون	۲۰۶/۱۸۵	۴	۵۱/۵۴۶	۴/۷۰۵	۰/۰۰۱
باقیمانده	۴۰۲۰/۹۴۴	۳۶۷	۱۰/۹۵۶	-	-
کل	۴۲۲۷/۱۲۹	۳۷۱	-	-	-

جدول ۹، ضرایب رگرسیون زیرمقیاس‌های هوش معنوی در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی

مفروضه‌های هم خطی		سطح معناداری	t	ضرایب استاندارد	ضرایب غیراستاندارد		شاخص‌های آماری
VIF	تلورانس			بتا	خطای معیار	ضریب رگرسیونی	متغیر
-	-	۰/۰۰۱	۲۰/۷۸۶	-	۱/۹۹۱	۴۱/۳۹۴	مقدار ثابت
۱/۰۱۳	۰/۹۸۷	۰/۰۱۹	۲/۳۶۰	۰/۱۲۱	۰/۰۵۲	۰/۱۲۳	تفکر وجودی انتقادی
۱/۰۰۲	۰/۹۹۸	۰/۰۵۶	۱/۹۱۴	۰/۰۹۸	۰/۰۷۶	۰/۱۴۵	تولید معنای شخصی
۱/۰۱۵	۰/۹۸۵	۰/۰۱۲	۲/۵۳۷	۰/۱۳۰	۰/۰۵۸	۰/۱۴۷	آگاهی متعالی
۱/۰۱۱	۰/۹۸۹	۰/۱۱۵	۱/۵۸۰	۰/۰۸۱	۰/۰۷۲	۰/۱۱۳	بسط حالت هوشیاری

حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که حدود ۱۸/۹ درصد واریانس مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان توسط سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده (درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر) و زیرمقیاس‌های هوش معنوی (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هوشیاری) پیش‌بینی می‌شود. همچنین نتایج نشان داد که درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر رابطه مثبت و معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارند. تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی و آگاهی متعالی رابطه مثبت و معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارند. بسط حالت هوشیاری رابطه معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان ندارد. از بین متغیرهای پژوهش، درگیری مادر در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان در رتبه اول، گرمی مادر در رتبه دوم قرار دارد؛ بنابراین فرضیه فوق پذیرفته شد و نتیجه گرفته شد که سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده (درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر) و هوش معنوی (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی و آگاهی متعالی) توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارند. به‌عنوان مثال جامعی (۱۳۹۹، ص ۱۶۲) در پژوهشی به بررسی رابطه شیوه‌های فرزند پروری والدین و مسئولیت‌پذیری نوجوان پرداختند. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که بین شیوه‌های فرزند پروری و مسئولیت‌پذیری نوجوان رابطه معنادار وجود دارد. به‌طوری‌که ۲۱ درصد واریانس مسئولیت‌پذیری نوجوانان به‌وسیله سبک‌های فرزند پروری والدین تبیین می‌شود. رستگار شه بندی (۱۳۹۷،

طبق جدول ۱۰، تفکر وجودی انتقادی و آگاهی متعالی با ضریب رگرسیونی به ترتیب برابر با (۰/۱۲۳ و ۰/۱۴۷) رابطه مثبت و معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارند ($p < ۰/۰۵$). تولید معنای شخصی و بسط حالت هوشیاری رابطه معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان ندارند ($p > ۰/۰۵$). معادله رگرسیون برای پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان به شرح زیر است:

$$Y = ۴۱/۳۹۴ + ۰/۱۲۳(X1) + ۰/۱۴۷(X2)$$

Y = مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان

x1 = تولید معنای شخصی

x2 = آگاهی متعالی

طبق معادله رگرسیون، به ازای هر واحد که به تفکر وجودی انتقادی و آگاهی متعالی افزوده می‌شود به ترتیب به میزان (۰/۱۲۳ و ۰/۱۴۷) مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان افزایش می‌یابد. از بین متغیرهای پژوهش، آگاهی متعالی انتقادی ($\beta = ۰/۱۳۰$) در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان در رتبه اول قرار دارد؛ بنابراین فرضیه فوق پذیرفته می‌شود و نتیجه گرفته می‌شود که هوش معنوی (تفکر وجودی انتقادی و آگاهی متعالی) توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارند.

نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان بر اساس سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده و هوش معنوی بود. در این فصل بحث و نتیجه‌گیری پیرامون فرضیه‌های، محدودیت‌ها و پیشنهادهایی ارائه شده است. فرضیه اصلی: سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده و هوش معنوی توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارند. نتیجه

ص ۷۹) در پژوهشی به بررسی پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری بر اساس هوش معنوی با در نظر گرفتن نقش میانجی تاب‌آوری در دانشجویان شهر تهران در سال ۱۳۹۷ پرداخت. نتایج نشان داد، هوش معنوی با نقش میانجی تاب‌آوری می‌تواند تأثیر چشم‌گیری بر مسئولیت‌پذیری دانشجویان داشته باشد. دودمان (۱۳۹۷، ص ۵۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر شیوه‌های فرزند پروری بر مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهرستان مهر پرداخت. نتایج نشان داد که شیوه‌های فرزند پروری والدین قادر به پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری فرزندان بود. شمالی احمد ابادی و همکاران (۱۳۹۶، ص ۱) در پژوهشی به بررسی رابطه بین سبک‌های فرزند پروری با مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان در دوره اول متوسطه مدارس شهرستان اردکان است. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش، بین سبک‌های فرزند پروری و مؤلفه‌های آن با مسئولیت‌پذیری رابطه معنی‌دار وجود دارد. باس و پال (۲۰۲۰، ص ۱۲۴۹) در پژوهشی به تأثیر جمعیت‌شناسی نوجوانان، مسئولیت‌پذیری خانواده و حمایت خانواده ادراک‌شده بر تاب‌آوری پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که گرچه مسئولیت خانواده و حمایت خانواده درک شده تأثیر اصلی قابل توجهی دارد، اما اثر متقابل آن‌ها ناچیز است. کاربونرو و همکاران (۲۰۱۷، ص ۱) در پژوهشی تحت عنوان «برنامه ارتقا مسئولیت شخصی و اجتماعی در کلاس دوم متوسطه» دریافتند که یک رابطه مثبت بین نگرش مسئولیت اجتماعی و فرزند پروری با سبک ارتباطی باز شناسایی شده است. اوری و همکاران (۲۰۱۵، ص ۳۰۵۸) در پژوهشی به رابطه عملکرد خانواده، نظارت بر والدین و مسئولیت‌پذیری نوجوانان در دوره بلوغ میانه و اواخر پرداختند. نتایج نشان داد که نظارت والدین تأثیر مثبت عملکرد خانواده سالم را بر مسئولیت نوجوان تقویت می‌کند. نتیجه حاصل از فرضیه اصلی با پژوهش مذبوحی و سعادت‌ی شمیر (۱۳۹۷، ص ۱۲۷) همسو نیست. آن‌ها در پژوهشی به پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه دوم بر اساس خودکارآمدی و هوش معنوی منطقه ۵ آموزش و پرورش شهر تهران پرداختند. یافته‌ها نشان داد که بین بسط حالت هوشیاری با نمره مسئولیت‌پذیری همبستگی معنادار یافت شد. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت والدینی که درخواست‌های معقولی برای پختگی دارند و این درخواست‌ها را با تعیین محدودیت‌ها و اصرار بر اینکه فرزند باید از آن‌ها تبعیت کند، به اجرا درمی‌آورند، درعین حال که صمیمیت و محبت نشان می‌دهند، صبورانه به دیدگاه‌های فرزندشان گوش می‌کنند و مشارکت در تصمیم‌گیری خانوادگی را ترغیب می‌نمایند و حقوق والدین و کودکان محترم شمرده می‌شود. در این

خانواده‌ها افراد فرصت بیشتری برای رسیدن به استقلال و مسئولیت‌تری پذیرای خواهند داشت و فرزندان، سازگاری مناسب‌تری دارند و این احساس خوب گفتن و جلب‌توجه نمودن، زمینه‌های عزت‌نفس را در فرزندان مهیا می‌کند. همچنین نحوه‌ی ارتباط والدین با نوجوانان، باعث می‌گردد تا فرد از طریق دستیابی به معنا در زندگی به چرایی و چگونگی اعمال خود فکر کرده و هوش معنوی در فرد تقویت گردد. از طریق این هوش، فرد با توجه به جایگاه، معنا و ارزش مشکلات به حل آن‌ها می‌پردازد و فرد را قادر می‌سازد، به کارها و فعالیت‌هایش معنا و مفهوم بخشیده و با استفاده از آن بر معنای عملکرد خودآگاه شود و دریابد که کدامیک از اعمال و رفتارهایش از اعتبار بیشتری برخوردار است و کدام مسیر در زندگی‌اش بالاتر و عالی‌تر است تا آن را الگو و اسوه زندگی خود سازد؛ بنابراین نوجوانانی که قادر به شناسایی نظم، انسجام و هدف در زندگی خود هستند و همچنین توانایی پیگیری اهداف خود را دارند، مسئولیت‌پذیری بیشتری در زندگی از خود نشان می‌دهند.

فرضیه‌های فرعی:

۱- سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارند. نتیجه حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که حدود ۱۲/۹ درصد واریانس مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان توسط سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده (درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر) پیش‌بینی می‌شود. همچنین نتایج نشان داد که درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر رابطه مثبت و معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارند. از بین متغیرهای پژوهش، درگیری مادر در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان در رتبه اول و گرمی مادر در رتبه دوم قرار دارد؛ بنابراین فرضیه فوق پذیرفته شد و نتیجه گرفته شد که سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده (درگیری مادر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب مادر، گرمی مادر، درگیری پدر، حمایت از خودمختاری فرزند از جانب پدر و گرمی پدر) توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارند. جامعه (۱۳۹۹، ص ۱۶۲) در پژوهشی به بررسی رابطه شیوه‌های فرزند پروری والدین و مسئولیت‌پذیری نوجوان پرداختند. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که بین شیوه‌های فرزند پروری و مسئولیت‌پذیری نوجوان رابطه معنادار

می‌شوند. این‌گونه نوجوانان افرادی پیرو هستند و در بزرگ‌سالی نمی‌توانند مسئولیت کارهای خود را بر عهده بگیرند. درواقع، آنان نخواهند توانست به هدف‌های موردنظر خود در زندگی دست یابند.

۲- هوش معنوی توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارد.

نتیجه حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که حدود ۴/۹ درصد واریانس مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان توسط زیرمقیاس‌های هوش معنوی (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هوشیاری) پیش‌بینی می‌شود که درصد ضعیفی هست. همچنین نتایج نشان داد که تفکر وجودی انتقادی و آگاهی متعالی رابطه مثبت و معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان دارند. تولید معنای شخصی و بسط حالت هوشیاری رابطه معناداری با مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان ندارند. از بین متغیرهای پژوهش، آگاهی متعالی انتقادی در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان در رتبه اول قرار دارد؛ بنابراین فرضیه فوق پذیرفته شد و نتیجه گرفته شد که هوش معنوی (تفکر وجودی انتقادی و آگاهی متعالی) توان پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی نوجوانان را دارند. نتیجه حاصل از فرضیه فرعی دوم با پژوهش‌های رستگار شه بندی (۱۳۹۷، ص ۷۹) و مذبوحی و سعادت‌ی شامیر (۱۳۹۷، ص ۱۲۷) همسو هست. رستگار شه بندی (۱۳۹۷، ص ۷۹) در پژوهشی به بررسی پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری بر اساس هوش معنوی با در نظر گرفتن نقش میانجی تاب‌آوری در دانشجویان شهر تهران در سال ۱۳۹۷ پرداخت. نتایج نشان داد، هوش معنوی با نقش میانجی تاب‌آوری می‌تواند تأثیر چشم‌گیری بر مسئولیت‌پذیری دانشجویان داشته باشد. مذبوحی و سعادت‌ی شامیر (۱۳۹۷، ص ۱۲۷) در پژوهشی به پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه دوم بر اساس خودکار آمدی و هوش معنوی منطقه ۵ آموزش و پرورش شهر تهران پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد که همبستگی بین خودکار آمدی و هوش معنوی با مسئولیت‌پذیری معنادار بود همچنین بین نمره کلی هوش معنوی و تمامی خرده مقیاس‌های آن (تفکر وجودی انتقادی و آگاهی متعالی) با نمره مسئولیت‌پذیری همبستگی معنادار یافت شد. یافته فوق با پژوهش مذبوحی و سعادت‌ی شامیر (۱۳۹۷، ص ۱۲۷) همسو نیست. آن‌ها در پژوهشی به پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه دوم بر اساس خودکار آمدی و هوش معنوی منطقه ۵ آموزش و پرورش شهر تهران پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد که بین نمره

وجود دارد. به‌طوری‌که ۲۱ درصد واریانس مسئولیت‌پذیری نوجوانان به‌وسیله سبک‌های فرزند پروری والدین تبیین می‌شود. دودمان (۱۳۹۷، ص ۵۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر شیوه‌های فرزند پروری بر مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهرستان مهر پرداخت. نتایج نشان داد که شیوه‌های فرزند پروری والدین قادر به پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری فرزندان بود. شمالی احمد ابادی و همکاران (۱۳۹۶، ص ۱) در پژوهشی به بررسی رابطه بین سبک‌های فرزند پروری با مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان در دوره اول متوسطه مدارس شهرستان اردکان است. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از پژوهش، بین سبک‌های فرزند پروری و مؤلفه‌های آن با مسئولیت‌پذیری رابطه معنی‌دار وجود دارد. باس و پال (۲۰۲۰، ص ۱۲۴۹) در پژوهشی به تأثیر جمعیت‌شناسی نوجوانان، مسئولیت‌پذیری خانواده و حمایت خانواده ادراک‌شده بر تاب‌آوری پرداختند. نتایج نشان می‌دهد که گرچه مسئولیت خانواده و حمایت خانواده درک شده تأثیر اصلی قابل توجهی دارد، اما اثر متقابل آن‌ها ناچیز است. کاربونرو و همکاران (۲۰۱۷، ص ۱) در پژوهشی تحت عنوان «برنامه ارتقا مسئولیت شخصی و اجتماعی در کلاس دوم متوسطه» دریافتند که یک رابطه مثبت بین نگرش مسئولیت اجتماعی و فرزند پروری با سبک ارتباطی باز شناسایی شده است. اوری و همکاران (۲۰۱۵، ص ۳۰۵۸) در پژوهشی به رابطه عملکرد خانواده، نظارت بر والدین و مسئولیت‌پذیری نوجوانان در دوره بلوغ میانه و اواخر پرداختند. نتایج نشان داد که نظارت والدین تأثیر مثبت عملکرد خانواده سالم را بر مسئولیت نوجوان تقویت می‌کند. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت وقتی که والدین به فرزندان خود استقلال و آزادی فکری می‌دهند و آن‌ها را تشویق و نوعی محدودیت و کنترل را نیز بر آن‌ها اعمال می‌کنند و اظهارنظرها و ارتباط اخلاقی وسیع در تعاملات نوجوان و والدین وجود دارد، لذا گرمی و صمیمیت نسبت به نوجوان در سطح بالایی است و والدین، هم خواستار و هم پاسخگو هستند و پیروی رفتاری و استقلال روانی به‌عنوان اهداف وابسته به هم مشاهده می‌شود. چنین ارتباطی به ایجاد اعتمادبه‌نفس و عزت‌نفس، احساس مسئولیت، توانش اجتماعی، خودمختاری و رابطه نزدیک و مثبت با فرزندان کمک می‌کند؛ اما وقتی والدین با استفاده از محبت کم و مجازات و قوانین سخت‌گیرانه، فرزندان را کنترل می‌کنند و از فرزندان می‌خواهند آنچه را آن‌ها می‌گویند، بپذیرند و از نظر تربیتی خشن و تنبیه‌گرند و انتظاراتی که از فرزندان خود دارند از ظرفیت واقعی فرزندان فراتر است. در چنین وضعیتی فرزندان آنان استقلال لازم را به دست نمی‌آورند و در وضعیتی که نیازمند تصمیم‌گیری باشند، دچار اضطراب

- کلی هوش معنوی و تمامی خرده مقیاس‌های آن (تولید معنای شخصی و بسط حالت هوشیاری) با نمره مسئولیت‌پذیری همبستگی معنادار یافت شد. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت که کاربرد آگاهانه هوش معنوی در زندگی فرد می‌تواند منجر به افزایش رابطه با خویشتن، دیگران و جهان بزرگ‌تر شود. نوجوانان باهوش معنوی بالا دارای انعطاف، خودآگاهی، ظرفیتی برای الهام و شهود دیدگاه کل‌نگر به جهان هستی هستند که در جستجوی پاسخ برای پرسش‌های بنیادین زندگی و نقد سنت‌ها و آداب و رسوم هست. هوش معنوی می‌تواند به نوجوان توان تغییر و تحول بدهد و ذهن او را روشن و روان وی را با بستر زیربنایی وجود مرتبط می‌سازد، به او کمک می‌کند تا واقعیت را از خیال تشخیص دهد. باورهای معنوی هدف زندگی را برای فرد روشن می‌کند و مایه تسلی در شرایط دردناک و تهدیدکننده هستند آن‌ها باعث می‌شوند فرد رویدادهای غیرمنتظره را به‌عنوان رویدادهایی کمتر تهدیدکننده ارزیابی کرده و قادر است رویدادهای غیرقابل تغییر را بپذیرد. از این دیدگاه، فرد زمانی که با نیروی بزرگ‌تری در ارتباط است و اهداف و ارزش‌های بالاتری را دارد، دارای عملکرد بهتری است و در شرایط دشوار، معنویت ممکن است تنها منبع دست یافتن به آرامش با پذیرش موقعیت باشد. به‌عبارت‌دیگر افرادی که قادر به شناسایی نظم، انسجام و هدف در زندگی خود هستند و همچنین توانایی پیگیری اهداف خود را دارند، مسئولیت‌پذیری بیشتری در زندگی از خود نشان می‌دهند.
- فهرست منابع**
- آدینه سالاروند، راضیه و رضایی جمالویی، حسن (۱۳۹۹). قدردانی از خدا و هوش معنوی عواملی اثرگذار بر افزایش تحمل ناکامی دانشجویان ایرانی. نشریه اسلام و سلامت، ۳۴-۲۷، (۱)۵.
 - امینی‌باغبادرانی، حسین (۱۳۹۹). فرزند پروری: بررسی کیفیت تعامل مادر - کودک و سبک‌های فرزند پروری با اضطراب دانش‌آموزان. انتشارات: سنجش و دانش.
 - جامعی، زلیخا (۱۳۹۹). بررسی رابطه شیوه‌های فرزند پروری بر میزان مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان. پژوهشنامه اورمزد، ۵۱ (۲)، ۱۶۲-۱۷۸.
 - جوکار، حمیدرضا، فولادچنگ، محبوبه، و انجم شعاع، محمدرئوف (۱۳۹۹). مهار روان‌شناختی والدین: پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری شخصی و سرزندگی تحصیلی. فصلنامه روانشناسی تحولی روانشناسان ایرانی، ۱۶ (۶۴)، ۴۲۳-۴۱۱.
 - جوکار، حمیدرضا، فولادچنگ، محبوبه، انجم شعاع، محمد رئوف، و کرهانی، نادر (۱۳۹۸). روایی و پایایی مقیاس مسئولیت‌پذیری شخصی برای نوجوانان. رویش روان‌شناسی، ۸ (۱۰)، ۱۶-۱۷۰.
 - خادم، کوثر، علی‌زاده، حامد، و پورعسکری، هاجر (۱۳۹۷). بررسی رابطه سبک‌های فرزند پروری والدین و مسئولیت‌پذیری اجتماعی نوجوانان. همایش ملی روان‌شناسی و سلامت با محوریت خانواده و زندگی سالم، شیراز. دودمان، پروانه (۱۳۹۷). رابطه شیوه‌های فرزندپروری والدین بر مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهرستان مهر، سال ۱۳۹۵-۱۳۹۴. مجله دانشگاه علوم پزشکی قم، ۱۲ (۴)، ۶۰-۵۱.
 - رستگار شه‌بندی، شبنم (۱۳۹۷). پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری بر اساس هوش معنوی با در نظر گرفتن نقش میانجی تاب‌آوری. جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ۹، ۹۴-۷۹.
 - شمالی احمدآبادی، مهدی. پورجانب الهی، منصوره. عزیزی، سهیلا و دادور، اعظم (۱۳۹۸). بررسی تاثیر شیوه‌های تربیتی والدین در تربیت فرزندان بر مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان. اولین همایش برنامه‌ریزی درسی و تربیت ذهن در تربیت معلم، گرگان.
 - عبدالهی، معصومه و قدسی، پروانه (۱۳۹۷). مقایسه تاب‌آوری و مسئولیت‌پذیری نوجوانان بزهکار و غیر بزهکار شهر تهران. مجله دانشکده پزشکی، ۶۱ (۶۱)، ۳۵۷-۳۶۴.
 - فاطمی عقدا، مهناز (۱۳۹۹). بررسی رابطه هوش معنوی با مسئولیت‌پذیری و شادکامی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه. فصلنامه علمی - پژوهشی تعلیم و تربیت، ۳۶ (۲)، ۱۴۱-۱۲۹.
 - قلمی، زهرا، و سهرابی، زهرا (۱۳۹۸). بررسی رابطه سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده با بهزیستی هیجانی و بهزیستی اجتماعی دانش‌آموزان. رویش روان‌شناسی، ۸ (۷)، ۱۰۷-۱۱۲.
 - مذبوحی، سعید، و سعادت‌تی شامیر، ابوطالب (۱۳۹۷). پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه بر اساس خودکارآمدی و هوش معنوی. فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۱۴ (۴۸)، ۱۴۵-۱۲۷.
 - مرادی، پرستو، و پرن‌دین، شیمما (۱۳۹۹). اثر بخشی آموزش تنظیم هیجان بر خلاقیت و مسئولیت‌پذیری نوجوانان شهر کرمانشاه. پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۳ (۲۸)، ۷۰-۶۲.

- Open, <http://sgo.sagepub.com/content/4/1/2158244013518053.fulltext.pdf+html>, 1-10.
- 27) Gunawan, RM. B & Widodo, W (2021). The empowerments' effect on teachers' responsibility, self-efficacy, and organizational commitment. *Management science letters*, 1163-1170.
- 28) Holdorf, W. E., & Greenwald, J. M (2018). Toward a taxonomy and unified construct of responsibility. *Personality and Individual Differences*, 132(1), 115-125.
- 29) King, D. B (2008). Rethinking claims of spiritual intelligence: A definition, model, and measure. Unpublished master's Thesis, trent university , Petreborough, Ontario, Canada.
- 30) King, V, Boyd, L M, & Pragg, B (2018). Parent-adolescent closeness, family belonging, and adolescent well-being across family structures. *Journal of Family Issues*, 39(7), 2007– 2036.
- 31) Lenzi, M, Vieno, A, Santinello, M, Nation, M, & Voight, A (2014). The role played by the family in shaping early and middle adolescent civic responsibility. *The Journal of Early Adolescence*, 34(2), 251- 278.
- 32) Mergler, A. (2007). The creation, implementation and evaluation of school-based personal responsibility program (PhD dissertation). Queensland University of Technology.
- 33) Mergler, A. G, & Patton, W (2007). Adolescents talking about personal responsibility. *Journal of Student Well-being*, 1(1), 57-70.
- 34) Mergler, A, & Shield, P(2016). Development of the Personal Responsibility Scale for adolescents. *Journal of*
- ۱۵) مرادی، علی و امیری، میترا(۱۳۹۹). رابطه بین فرهنگ سازمانی با مسئولیت‌پذیری سازمانی کارکنان: مورد مطالعه شهر کرمانشاه. *جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، ۹(۱)، ۲۶۱-۲۸۲.
- ۱۶) نوعی، زهرا، معتمدی، عبدالله، اسکندری، حسین، فرخی، نورعلی، و پشت‌مشهدی، مرجان(۱۳۹۸). تدوین و اعتباریابی برنامه آموزشی مبتنی بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی برای نوجوانان در معرض خطر. *علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد*، ۱۶(۲)، ۲۷۴-۲۴۷.
- ۱۷) یکتاپرست، مدینه، اسعدی، سمانه، و رحیمی، مهدی(۱۳۹۹). بررسی تغییرات در سبک‌های فرزند‌پروری ادراک‌شده در طول چهار نسل متوالی. *نشریه علمی-فرهنگی و تربیتی زنان و خانواده*، ۱۵(۵۱)، ۵۵-۷۰.
- 18) Bose, S & Pal, D(2020). Impact of Employee Demography, Family Responsibility and Perceived Family Support on Workplace Resilience. *Global business review*, 21(5), 1249-1262.
- 19) Brenning, K, Soenens, B, Petegem, S. V, & Vansteenkiste, M. (2015). Perceived maternal autonomy support and early adolescent emotion regulation: A longitudinal study. *Social Development*, 24(3), 561– 578.
- 20) Carbonero, MA, Martín-Antón, LJ, Otero, L & Monsalvo, E(2017). Program to Promote Personal and Social Responsibility in the Secondary Classroom. *Frontiers in Psychology*, 8: 1-12.
- 21) Cisheng, W, Shah, M S, Jamala, B, Aqeel, M, Ahmed, A, & Gul, M (2017). The moderating role of Spiritual Intelligence on the relationship between Emotional Intelligence and Identity Development in Adolescents. *Foundation University Journal of Psychology*, 1(1), 78-103.
- 22) Devi, R K, Rajesh, N V, & Devi, M. A (2017). Study of spiritual intelligence and adjustment among arts and science college students. *Journal of religion and health*, 56(3), 828-838.
- 23) Everri, M, Mancini, T & Fruggeri, L(2015). Family Functioning, Parental Monitoring and Adolescent Familiar Responsibility in Middle and Late Adolescence. *Journal of Child and Family Studies*, 24(10), 3058-3066.
- 24) Gherasim, L, Brumariu, LE, Alim, C L(2017). Parenting Style and Children's Life Satisfaction and Depressive Symptoms: Preliminary Findings from Romania, France, and Russia. *J Happiness Stud* (2017) 18:1013–1028.
- 25) Gillespie, BJ(2020). Adolescent Intergenerational Relationship Dynamics and Leaving and Returning to the Parental Home. *Journal of Marriage and Family*, 82(3), 997-1014.
- 26) Guastello, D. D, Guastello, S J, & Briggs, J. M (2014). Parenting style and generativity measured in college students and their parents. SAGE

Predicting personal responsibility of adolescents based on perceived parenting styles and spiritual intelligence

Abstract

The purpose of this study was to predict adolescents' personal responsibility based on perceived parenting styles and spiritual intelligence. The descriptive research method used was correlational design. The statistical population included all secondary school students of the third district of Qom province (9934) who were studying in the academic year 2019-2020. The statistical sample consisted of 372 members of the aforementioned statistical population, which were selected using an available sampling method, using Karjesi and Morgan's table to determine it. The tools used included the standard questionnaire of personal responsibility for teenagers Mergler and Shield (2016), the perceived parenting scale of Grolink et al. (1997) and the spiritual intelligence questionnaire of King (2008). SPSS version 20 statistical software and simultaneous multiple regression tests and Pearson correlation coefficients were used to analyze the data. The results of the multiple regression analysis showed that about 18.9% of the variance of teenagers' personal responsibility is predicted by perceived parenting styles and subscales of spiritual intelligence. Additionally, the results showed that mother and father involvement, support for autonomy, and warmth had a positive correlation with personal responsibility. Critical existential thinking, production of personal meaning, and transcendental consciousness were also positively correlated with personal responsibility, but expanded consciousness was not significantly related. Critical existential thinking, production of personal meaning, and transcendental consciousness were also positively correlated with personal responsibility, but expanded consciousness was not significantly related.

Keywords: responsibility, parenting styles, spiritual intelligence, support, autonomy.